

УДК 339.923 477:061.1ЄС 621

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДУВАННЯ В ПЕРІОД ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ

Череп Олександр Григорович, доцент, к.е.н., доцент, Запорізький національний університет

Корнєв Андрій Миколайович, магістр, Запорізький національний університет,

Oleksandr Cherep, PhD in Economics, associate professor, Zaporizhzhya National University

Andrey Kornev, magister Zaporizhzhya National University

Oleksandr Cherep, Andrey Kornev *The competitiveness of mechanical engineering enterprises during the period of European integration of Ukraine into the European union.*

In the article the peculiarities of competitiveness of machine-building enterprises in the conditions of European integration of Ukraine discussed the future prospects and directions of development of domestic engineering in the modern socio-political conditions.

The signing of Ukraine's Association agreement with the EU and the closure of traditional markets actualizes the issues of foreign trade security of the state, in particular, the presence in foreign markets of domestic producers of goods of the engineering industry. Developed a number of comprehensive recommendations for government authorities and business entities, the implementation of which will significantly improve the existing system of foreign trade ensuring security of Ukraine on the markets of machine-building production.

The article defines the place of engineering development in the system of forming of export potential of Ukraine. The tendencies of development of export-oriented assets of machine-building enterprises of Ukraine. The correlation between the export status of the assets of machine-building enterprises of Ukraine and the possibilities of formation and export potential development. Strategic priorities of development of export-oriented assets of machine-building enterprises.

The current stage of development of economy of Ukraine proposes a new benchmark the competitiveness of industrial products. It also provides ways of increasing the export potential and strengthening of the domestic engineering industry, identifies the main problems of protection of the domestic market of engineering products.

Череп О. Г., Корнєв А.М. *Конкурентоспроможність продукції підприємств машинобудування в період євроінтеграції України в Європейський Союз.*

У статті розглядаються особливості конкурентоспроможності машинобудівних підприємств в умовах європейської інтеграції України. Досліджено майбутні перспективи та напрямки розвитку вітчизняного машинобудування в сучасних соціально-політичних умовах.

Підписання угоди про асоціацію України з ЄС і закриття традиційних ринків актуалізує питання зовнішньої торгівлі безпеки держави, зокрема, присутність на зовнішніх ринках вітчизняних виробників товарів машинобудівної промисловості. Розроблено ряд комплексних рекомендацій для державних органів та суб'єктів господарювання, реалізація яких дозволить значно поліпшити існуючу систему зовнішньої торгівлі, що забезпечує безпеку України на ринках машинобудівної продукції.

У статті визначається місце технічного розвитку в системі формування експортного потенціалу України. Тенденції розвитку експортно-орієнтованих активів машинобудівних підприємств України. Кореляція між статусом експорту активів машинобудівних підприємств України та можливості формування і розвитку експортного потенціалу. Визначені стратегічні пріоритети розвитку експортно-орієнтованих активів машинобудівних підприємств.

Зазначено, що сучасний етап розвитку економіки України пропонує новий еталон конкурентоспроможності промислової продукції, яка забезпечує способи збільшення експортного потенціалу та зміцнення вітчизняного машинобудування, визначені основні проблеми захисту внутрішнього ринку машинобудівної продукції

Череп А. Г., Корнєв А. Н., *Конкурентоспособность продукции предприятий машиностроения в период евроинтеграции Украины в Европейский Союз.*

В статье рассматриваются особенности конкурентоспособности машиностроительных предприятий в условиях европейской интеграции Украины. Исследованы будущие перспективы и направления развития отечественного машиностроения в современных социально-политических условиях.

Подписание соглашения об ассоциации Украины с ЕС и закрытия традиционных рынков актуализирует вопросы внешней торговли безопасности государства, в частности, присутствие на

внешних рынках отечественных производителей товаров машиностроительной промышленности. Разработан ряд комплексных рекомендаций для государственных органов и субъектов хозяйствования, реализация которых позволит значительно улучшить существующую систему внешней торговли, обеспечить безопасность Украины на рынках машиностроительной продукции.

В статье определяется место технического развития в системе формирования экспортного потенциала Украины. Тенденции развития экспортно-ориентированных активов машиностроительных предприятий Украины. Корреляция между статусом экспорта активов машиностроительных предприятий Украины и возможностями формирования экспортного потенциала. Определены стратегические приоритеты развития экспортно-ориентированных активов машиностроительных предприятий.

Отмечено, что современный этап развития экономики Украины предлагает новый эталон конкурентоспособности промышленной продукции, обеспечивает способы увеличения экспортного потенциала и укрепления отечественного машиностроения, определены основные проблемы защиты внутреннего рынка машиностроительной продукции.

Постановка проблеми. Укладання Україною договору про Асоціацію з ЄС та закриття традиційних ринків збуту актуалізує питання конкурентоспроможності продукції вітчизняного виробництва в цілому та продукції машинобудування зокрема. У даному аспекті важливого значення набуває забезпечення присутності на зовнішніх ринках національних виробників товарів машинобудівної промисловості. З одного боку, виникають питання щодо здатності вітчизняного машинобудування на високому рівні конкурувати з європейськими виробниками. З іншого боку – сучасні санкції, які обмежують доступ на ринок Російської Федерації та Митного союзу складає загрозу існуванню цілих комплексів підприємств та підгалузей українського машинобудування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні проблеми розвитку економіки в умовах посилення глобалізаційних процесів розглядали у своїх працях провідні вітчизняні й зарубіжні вчені, зокрема: З. Адаманова, В. Білошапка, П. Друкер, І. Каленюк, Т. Кальна, Ю. Макогон, О. Мозговий, Ю. Пахомов, А. Поручник, Р. Робертсон, Е. Роджерс, Є. Савельєв, С. Сіденко, Х. Сібєрт, А. Філіпенко, Т. Циганкова, О. Швиданенко, Й. Шумпетер та багато інших. Методологічним та прикладним аспектам в галузі машинобудування Європейського Союзу, приділено чимало уваги з боку європейських, російських та українських фахівців: М. Аптіка, С. Боррас, О. Буторіної, В. і Г. Воллесів, Д. Вохен-Вайтиди, В. Горбашевська, Д. Дайнена, К. Іваненка, Т. Кальної, Є. Панченка, Л. Руденко-Сударевої, Г. Соколової та багатьох інших.

Метою статті є дослідження особливостей конкурентоспроможності продукції машинобудівних підприємств в умовах євроінтеграції України, визначення подальших перспективи та напрямів розвитку вітчизняного машинобудування у сучасних суспільно-політичних умовах господарювання.

Результати дослідження. Конкурентоспроможність машинобудівна галузь є основною запорукою ефективної економіки будь-якої держави. У сучасному жорсткому конкурентному середовищі українські підприємства можуть успішно діяти завдяки створенню механізму забезпечення стійкого стану на ринку. Стала економічна стійкість підприємств на конкурентному ринку сучасна теорія і практика поєднує з поняттям конкурентоспроможності продукції. Конкурентоспроможність продукції – це її переваги на ринку, що забезпечуються привабливими для споживача властивостями, порівняно низькою ціною та експлуатаційними витратами, оптимальним поєднанням параметрів ціна-якість, відповідністю умовам даного ринку, часу продаж і перевагам споживача, а також відмінністю в кращу сторону її основних характеристик від аналогічних на ринку [2].

Пріоритетною умовою успішності прийняття управлінських рішень щодо посилення конкурентних позицій продукції на ринках збуту стає об'єктивна і своєчасна кількісна оцінка конкурентоспроможності продукції, без якої заходи, передбачені для підтримки належної конкурентоспроможності, залишаться тільки бажанням, оскільки відсутня об'єктивна основа визначення їх реального рівня.

В основу здійснення оцінки конкурентоспроможності продукції закладаються конкретні методи. Аналіз і оцінювання факторів впливу на конкурентоспроможність продукції, тобто визначення її рівня, доцільно проводити, враховуючи специфіку галузі. Машинобудування є однією з найважливіших і перспективних галузей економіки України. Сучасний машинобудівний комплекс об'єднує в собі 11 073 підприємства, з яких 136 – великих, 1750 – середніх, 9187 – малих з виробництва машин, обладнання, приладів, апаратури, транспортних засобів. Тут сконцентровано більше 15 % від вартості основних засобів та майже 6 % оборотних активів української промисловості та понад 22 % кількості найманих робітників [7].

Аналіз статистичних даних розвитку машинобудування України у 2010-2015 роках показав (наведено у таблиці 1), що з 2010 року по 2014 рік спостерігається поступовий спад показників. Як видно з таблиці 1 вітчизняна машинобудівна галузь останні п'ять років переживає не найкращий період у своїй історії. У 2013 і 2014 роках об'єм виробництва скоротився на 10,3 % і 7 % відповідно.

Таблиця 1 - Індекси обсягів продукції машинобудування за 2010-2015 роки [5]

Роки	Індекси обсягів продукції машинобудування у відсотках до попереднього року
2010	136,1
2011	115,4
2012	96,7
2013	86,4
2014	79,4
2015	85,4

Спад відбувається за всіма сегментами машинобудівного сектору.

Виділяємо основні напрямки та причини цих змін: через скорочення світового попиту на ринку машинобудівної продукції підприємства втратили зарубіжні ринки збуту. 2010 рік є часом подолання світових кризових явищ 2008 – 2009 років, відновлення виробничих потужностей, нарощування обсягів виробництва та, відповідно, зростання обсягів реалізованої продукції, що тривало до 2012 року. Але з 2012 року спостерігаємо, що становище машинобудівної галузі погіршується. Цьому причиною є, насамперед, політичні події. Сучасними військовими діями на сході України було зруйновано значну кількість не лише машинобудівних підприємств, а й промислових взагалі. Рештки підприємств зазнали мародерства. Це дуже вагома втрата для вітчизняної економіки в цілому, для машинобудівної галузі зокрема, адже саме у цих регіонах було зосереджено більшість промислових підприємств.

Основна проблема машинобудування України – знаходження емнісних ринків збуту. Нові емнісні ринки збуту характеризуються високою конкуренцією, що вимагає високої якості продукції, впровадження новітніх технологій і високої ефективності виробництва. У реальності продукція машинобудування найчастіше морально застаріла, що викликано використанням застарілих технологій виробництва, зношенням обладнання на 60-80 %, і мінімальним рівнем інноваційної активності [3; 10].

З урахуванням сучасних суспільно-економічних умов господарювання можна назвати об'єктивні причина спаду — зниження економічної та інвестиційної активності на внутрішньому ринку і водночас скорочення продажів на ключовому для українського машинобудування російському ринку

Як видно, керівництво РФ вже кілька років приводить активну політику імпортозаміщення, і продукція іноземних, зокрема українських, виробників системно витискається з російського ринку. Цей процес особливо сильно набрав обертів у 2013 році, коли Україна тільки збиралася підписати асоціацію з Євросоюзом. Однак Росія донині залишається основним споживачем продукції вітчизняних машинобудівних підприємств. Для порівняння зауважимо, що експорт у країни ЄС на сьогодні складає 21

% від загального об'єму експорту, а продажів на російський ринок – 52 %, у країни СНД – 14 % [4]. За окремими групами товарів залежність від РФ ще значніша: частка експорту продукції енергетичного та транспортного машинобудування на російський ринок складає 75 % і 60 % відповідно [7].

За дослідженнями Іваненка К.В.[6], частка експорту товарів інформаційно-комунікаційних технологій у загальному обсязі експорту промислових підприємств України складає лише 1,1%. Загальна частка експорту продукції підприємств високотехно-логічних та наукоємних галузей – 6%. Аналогічний показник для країн ЄС складає 15,7%, США – 18%, Росії – 8%. Світовими лідерами за цим показником виступають Філіппіни (49%), Сінгапур (45%), Малайзія (44%), Казахстан (30%), Китай (26%), Корея (26%), тобто країни Східної та Південно-Східної Азії, де наразі сконцентровано значні виробничі потужності [6]. Ці дані свідчать про поступову втрату конкурентоспроможності машинобудівними підприємствами і недостатню розвиненість експортного потенціалу підприємств високотехнологічних галузей промисловості України.

Надмірна зорієнтованість вітчизняної машинобудівної промисловості на здійснення експортних поставок до РФ має наслідком застарілість та невідповідність значної кількості діючих технічних регламентів стандартам, прийнятим у ЄС та інших країнах світу. Значні обсяги машинобудівної продукції виробляють за нормативними документами, запровадженими ще за часів СРСР, що практично унеможливує їхній експорт до розвинених країн світу. В умовах обмеження доступу українських машинобудівників на світовий ринок постає необхідність здійснення масштабних інвестицій у модернізацію промислового обладнання задля приведення виробничих процесів у відповідність до галузевих директив ЄС. Незважаючи на триваюче впровадження європейських стандартів у машинобудівній промисловості (у вересні 2013 р. в Україні діяло 43 технічні регламенти, що були гармонізовані з вимогами ЄС), цей процес відбувається уповільнено, що загрожує значним звуженням експортного потенціалу галузі у найближчі роки.

З метою стимулювання переходу вітчизняних підприємств на технічні регламенти та стандарти ЄС, в Україні протягом 2010–2015 рр. реалізувалася програма «Сприяння взаємній торгівлі шляхом усунення технічних бар'єрів у торгівлі між Україною та ЄС», обсяги фінансування якої становлять 39 млн євро [4]. Окрім того, упродовж 2008–2010 рр. Міністерство економіки України спільно з ЄС реалізувало програму «Технічна допомога українській інфраструктурі якості», бюджет якої становив 3,1 млрд євро. З метою забезпечення гармонізації вітчизняної системи технічного регулювання, стандартизації та сертифікації з директивами ЄС, Міністерство економічного розвитку розробило проект «Стратегії розвитку технічного регулювання до 2018 р.», який окреслює план заходів, спрямованих на виконання обов'язків, що взяла на себе Україна у сфері технічного регулювання при підписанні Угоди про асоціацію з ЄС. Згідно з Проектом, 2018 р. Україна та ЄС досягнуть взаємного визнання результатів робіт з оцінки відповідності промислової продукції, що даватиме змогу українським виробникам здійснювати експортні поставки взаємно визнаних товарів на умовах, що діють для виробників такої продукції в ЄС.

Автономні преференції на український експорт до країн ЄС діятимуть до 31 грудня 2015 р., у той час як узгодження та гармонізація виробничих стандартів стосовно окремих взаємно визнаних товарних груп, згідно з Проектом, можлива лише 2018 р. Тобто протягом значного періоду часу українські підприємства машинобудівної промисловості будуть обмежені в своїй здатності реалізовувати продукцію на ринку ЄС через її невідповідність діючим технічним регламентам. Однак, окрім того, протягом трьох років вони ще й будуть позбавлені цінової переваги. В умовах триваючого скорочення доступу на традиційні ринки збуту вітчизняної машинобудівної продукції це загрожує існуванню цілих підгалузей машинобудування в Україні [3].

Можна зробити висновки, що така ситуація унеможлиблює конкурування на світовому ринку і призводить до погіршення якості та зменшення кількості випущеної продукції українських підприємств, а відсталі технології і зношене обладнання ведуть до того, що енерговитрати на одиницю продукції залишаються значно більшими ніж у розвинутих економіках світу [3].

Так, у 2014 р. ступінь зносу основних засобів промислових підприємств України склала 77,3%, підприємств машинобудування – 63% [9]. Порівняно зі ступенем зносу основних засобів європейських промислових підприємств (20 –25%) стан основних засобів вітчизняних машинобудівних підприємств не є задовільним. Промислове виробництво відзначається також високою матеріаломісткістю та енергоємністю. Так, за даними Всесвітнього банку, енергоспоживання в Україні є одним із найбільш високих у світі (наприклад, порівняно з країнами – членами ЄС воно приблизно в чотири рази вище) [6]. З урахуванням того, що промисловість є найбільшим споживачем енергетичних матеріалів в Україні [6], така ситуація є наслідком використання у промисловості застарілих технологій, що споживають значно більше енергії, ніж аналогічні виробництва західних країн.

Надзвичайно важливим аспектом того, як вітчизняні підприємства сприймаються іноземними контрагентами, є позиціонування України в міжнародних рейтингах. Так, за оцінкою всесвітнього економічного форуму (World Economic Forum), індекс конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index) України на початку 2015 року склав 4,15, у результаті чого вона посіла 69 місце із 146 країн. За простотою ведення бізнесу (World Bank Doing Business) у 2015 році Україна посіла 93 місце з 186. У 2014 році за глобальним інноваційним індексом – 63 місце серед 143 країн, за індексом глобалізації – 44 з 206 та 155 серед 178 за індексом економічної свободи [12].

Отже, дана оцінка України за міжнародними рейтингами свідчить про низький рівень конкурентоспроможності нашої держави на світових ринках, що спричиняє певну недовіру до вітчизняних підприємств з боку іноземних контрагентів. У свою чергу, така недовіра ускладнює співпрацю вітчизняних підприємств з іноземними партнерами при їх виході на ринки відповідних країн. Проаналізувавши основні проблеми підприємств машинобудівного комплексу України можна виокремити наступні (рис.1).

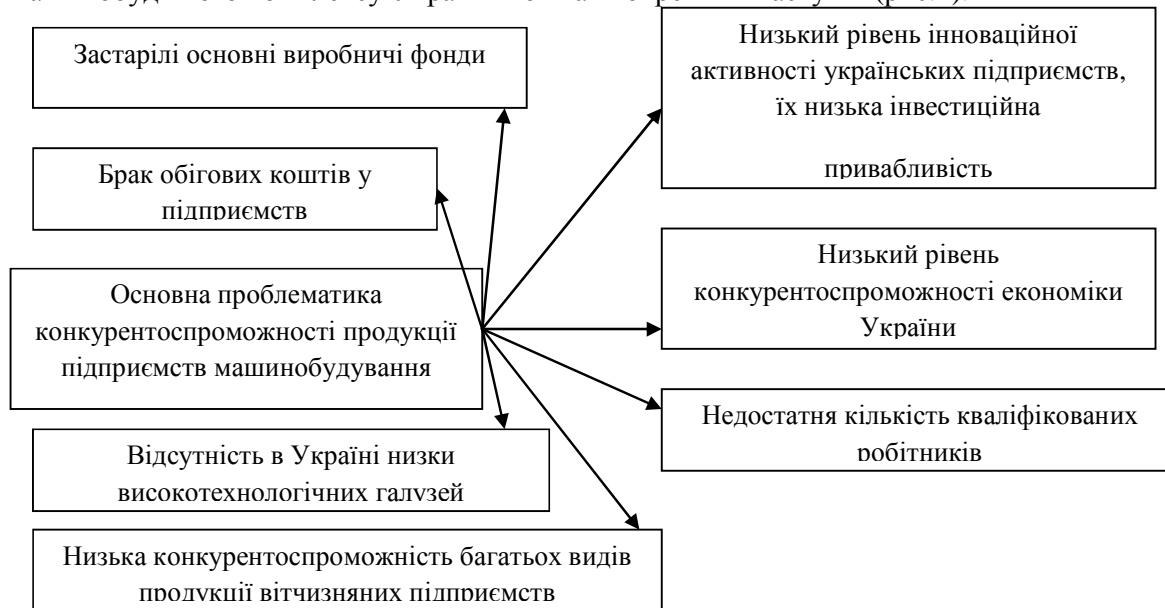

Рис. 1 Основна проблематика конкурентоспроможності продукції підприємств машинобудування

Як бачимо з рис. 1 виділені проблеми підприємств машинобудування суттєво впливають саме на показники конкурентоспроможності продукції галузі: застарілі основні

виробничі фонди; брак обігових коштів у підприємств [1]; низький рівень інноваційної активності українських підприємств, їх низька інвестиційна привабливість; відсутність в Україні низки високотехнологічних галузей; низька конкурентоспроможність багатьох видів продукції вітчизняних підприємств; недостатня кількість кваліфікованих робітників [8; 10]; низький рівень конкурентоспроможності економіки України.

Отже, щодо стадії формування конкурентоспроможності Україна перебуває тільки на етапі переходу від факторної орієнтації до орієнтації на ефективність. Разом з внутрішніми проблемами, підвищення конкурентоспроможності підприємств машинобудування України також стримується низкою зовнішніх чинників: неконтрольованим зростанням цін на комплектуючі матеріали, енергоресурси тощо; високим рівнем державної заборгованості; відсталістю законодавчої та нормативної бази; відсутністю чітких національних пріоритетів розвитку машинобудівної галузі і т. ін. [8; 9].

У таких умовах вітчизняним машинобудівним підприємствам доводиться важко. Однак, ситуація далеко не критична. Наявний технологічний потенціал низки підприємств цілком достатній для успішної роботи. Машинобудівні підприємства зараз обирають шлях спеціалізації на виготовленні певних видів обладнання. Вітчизняне машинобудування може скласти ефективну конкуренцію іноземним підприємствам як за ціною, так і за якістю. Крім того, багато вітчизняних виробників діють на умовах субпідряду в іноземних компаніях. Провідні європейські виробники охоче розміщують замовлення на виготовлення певного обладнання (як правило, енерго- і трудомісткого) на українських машинобудівних підприємствах [4].

Висновки. Перспективними є подальші дослідження можливостей формування та розвитку експортного потенціалу машинобудівних підприємств України в сформованих умовах внутрішнього та міжнародних ринків.

Дослідивши зарубіжний досвід розвитку машинобудування і дослідження поточного рівня конкурентоспроможності продукції вітчизняних машинобудівних підприємств на зовнішньому ринку, можна зробити висновок про те, що ані досвід традиційних світових лідерів у сфері машинобудування, ані нових індустріальних країн не може бути застосований в Україні у чистому вигляді. Це свідчить про потребу розробки науково-методичних підходів до управління конкурентоспроможністю продукції машинобудівних підприємств, які б не тільки враховували успішний міжнародний досвід, але й могли б у чистому вигляді бути застосованими в умовах євроінтеграції України.

Що стосується подальших перспектив машинобудування, то вони досить неоднозначні. Для зміни ситуації вітчизняним підприємствам необхідно провести корінну реконструкцію своїх виробничих потужностей. Це дозволить випускати високотехнологічні вироби і в кілька разів збільшити власну продуктивність праці при їх виготовленні.

Список використаних джерел:

1. Безтілесна, Л.М. Механізм забезпечення сталої конкурентоспроможності великого промислового підприємства [Текст] / Л. М. Безтілесна. – Київ: Економіст, 2012. – С. 38-43.
2. Брикаліна, С.В. Конкурентоспроможність продукції, як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємства [Електронний ресурс] / С.В. Брикаліна, Я.І. Сидоренко // Последните научни постижения – 2010 – Новейшие научные достижения – 2010: материалы за VI Междунар. научна практична конф., София, 17-25 март 2010 г. Т.7. Икономики. – София, 2010. – С.49-51. – Бібліогр.: 2 назв. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/Page_ru.htm
3. Власюк, Т. Забезпечення зовнішньоторговельної безпеки на ринках машинобудівної продукції [Текст] // Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. – 2015. – Випуск 36. – Частина 3. – С.148–157.

4. Горбашевська, М.О. Перспективи співпраці України з ЄС на прикладі машинобудівельного комплексу [Текст] / О. М. Горбашевська // Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки. – 2011. – № 11. – С. 253-257.

5. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>.

6. Іваненко, К.В. Діагностика та визначення стратегічних пріоритетів розвитку експортоорієнтованих активів машинобудівних підприємств України [Текст] / К.В. Іваненко // Вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. – 2015. – №6. – С.334-340.

7. Кальна, Т. А. Конкурентоспроможність продукції машинобудівної промисловості [Текст] / Тетяна Анатоліївна Кальна // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2015. – Том 21. – № 2. – С. 93-99.

8. Кондратенко, О.В. Продуктовий аспект управління конкурентною спроможністю машинобудівних підприємств [Текст] / О. В. Кондратенко. – Київ: КПІ, 2011. – № 9. – С. 121-125.

9. Кривецький, І. Ю. Аналізування стану та тенденцій розвитку машинобудівних підприємств України / І.Ю. Кривецький // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку». – Львів: Видавництво «Львівської політехніки», 2014. – № 794. – С. 33.

10. Макогон, Ю. В. Маркетингова політика в системі управління конкурентоспроможністю промислової продукції: монографія [Текст] / Ю. В. Макогон. – Краматорськ: ДДМА, 2009. – С. 235-243.

11. Оцінка наслідків членства України у Світовій організації торгівлі : [монографія] / Авт. колектив; [за заг. ред. М. О. Кизима, І. Ю. Матюшенка]. – Х.: ІНЖЕК, 2014. – 212 с.

12. Соколюк, Г. О. Проблеми забезпечення конкурентоспроможності українських підприємств у контексті євроінтеграційних процесів [Текст] // Проблеми економіки. – № 3 – 2015. – С.86-92.

References

1. Beztilsna, L. M. (2012). Mechanisms to ensure sustainable competitiveness of large industrial enterprises [Mekhanizm zabezpechennia staloi konkurentospromozhnosti velykoho promyslovoho pidpriemstva]. Kyiv: Ekonomist, 38-43.

2. Brykalina, S.V. (2010) “The competitiveness of production as a factor in increasing the competitiveness of enterprises”, Novejshye nauchnye dostyazheniya – 2010, vol. 7, available at: http://www.rusnauka.com/Page_ru.htm

3. Vlasyuk, T. (2015) Providing of foreign trade security on the markets of machine-building products // Visnyk of the Lviv University. Series International Relations. 2015. Issue 36. Part 3. P. 148–157.

4. Horbashevs'ka, M. O. (2011). Prospects of cooperation between Ukraine and the EU as an example of machine-building complex [Perspektyvy spivpratsi Ukrainy z YeS na prykladi mashynobudivel'noho kompleksu]. Naukovyj visnyk Volyns'koho natsional'noho universytetu im. Lesi Ukrainky, 11, 253-257.

5. State Statistics Committee of Ukraine. (2015). Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

6. Ivanenko, K.V. (2015) Diagnosis and definition of the strategic priorities for the development of export-oriented assets of machine-building enterprises of Ukraine // Visnyk My`kolayivs`kogo nacional`nogo universy`tetu imeni V.O. Suxomly`ns`kogo. 2015. №6. – P.334-340.

7. Kal`na, T. A. (2015) Competitiveness of machine-building industry // Ekonomichny`j analiz : zb. nauk. prac` / Ternopil`s`ky`j nacional`ny`j ekonomichny`j universy`tet; redkol.: V.

A. Derij (golov. red.) ta in. – Ternopil` : Vy`davny`cho-poligrafichny`j centr Ternopil`s`kogo nacional`nogo ekonomichnogo universy`tetu “Ekonomichna dumka”, 2015. – Tom 21. – № 2. – P. 93-99.

8. Kondratenko, O. V. (2011). Grocery aspect of competitive power engineering enterprises [Produktovyj aspekt upravlinnia konkurentnoiu spromozhnistiu mashynobudivnykh pidpriemstv]. Kyiv: KPI, 9, 121-125.

9. Kry`vecz`ky`j, I. Yu. (2014) Analysis of the status and trends of development of machine-building enterprises of Ukraine // Visny`k Nacz. un-tu «L`vivs`ka politexnika». «Menedzhment ta pidpry`emny`czstvo v Ukrayini: etapy` stanovlennya i problemy` rozvy`tku». – L`viv: Vy`davny`czstvo «L`vivs`koyi politexniki», 2014. – № 794. – P. 33.

10. Makohon, Yu. V. (2009). Marketing policy in the management of industrial production competitiveness: monograph [Marketynhova polityka v systemi upravlinnia konkurentospromozhnistiu promyslovoi produktsii: monohrafiia]. Kramators`k: DDMA.

11. Evaluation of consequences of Ukraine's membership in the World trade organization: [monografiya] / Avt. kolekty`v; [za zag. red. M. O. Ky`zy`ma, I. Yu. Matyushenka]. – X.: INZhEK, 2014. – 212 s.

12. Sokolyuk, G. O. (2015) Problems of ensuring the competitiveness of Ukrainian enterprises in the context of European integration processes // Problemy` ekonomiky`. – № 3 – 2015. – S.86-92.

Keywords: competitiveness, engineering, European Union, market, export diagnostics, export-oriented assets, strategic priorities, development trends.

Ключові слова: конкурентоспроможність, машинобудування, Європейський Союз, ринок збуту, експорт, діагностика, експортоорієнтовані активи, стратегічні пріоритети, тенденції розвитку.

Ключевые слова: конкурентоспособность, машиностроение, Европейский Союз, рынок сбыта, экспорт, диагностика, экспортоориентированные активы, стратегические приоритеты, тенденции развития.

Рецензент: Череп А.В., д.е.н., професор ЗНУ.